

61. Rus ve Türk Dillerinde *сообщать* (bildirmek) Fiilinin Sözlüksel Analizi¹Tülay AKBABA²

APA: Akbaba, T. (2024). Rus ve Türk Dillerinde *сообщать* (bildirmek) Fiilinin Sözlüksel Analizi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (40), 997-1014. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1502891>.

Öz

Bilgi genel olarak anlamlandırılmış veriler, deneyimler, gerçekler olarak tanımlanabilir. İnsanlar, çevrelerindeki dünyayı anlamak, başkalarıyla iletişim kurmak, sorunları çözmek için bilgiyi kullanmışlardır. Bilginin tarihine bakıldığında insanlık tarihi kadar eski ve çeşitli olduğu görölmektedir. Dolayısıyla bilgi insanlık tarihinin bir parçası olarak sürekli olarak gelişmekte ve değişmektedir. Bilgi aktarımı eğitim, iş dünyası, iletişim, bilim, teknoloji ve birçok başka alanda önemli bir rol oynamaktadır. İnsanlar arasında bilgi aktarımı, öğrenme sürecini desteklemekte, yeni fikirlerin ve bilgilerin yayılmasını sağlamakta, işbirliği ve iletişimi teşvik etmekte ve toplumsal gelişmeye katkıda bulunmaktadır. Bilgiyi aktarmak için sıklıkla her dilde konuşma fiilleri, iletişim fiilleri ya da bilgiyi aktaran fiiller olarak adlandırılan fiiller kullanılmaktadır. Rus ve Türk dillerinde bilgiyi aktaran fiiller çok farklı dil bilimsel ve semantik özellikler içermektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı öncelikle bilgi aktarımı ve söz edim teorisi arasındaki ilişkiyi ele almak ve akabinde Rus ve Türk dillerinde bilgi aktarım sürecinde en sık kullanılan fiillerden birisi olan *bildirmek* (*сообщать*) fiilini semantik açıdan analiz etmektir. Çalışmada semantik ve karşılaştırılmalı yöntem kullanılmıştır. Örnekler tarafımıza aittir. Bu çalışma sonucunda *bildirmek* (*сообщать*) fiiliyle hem anlam hem de tercüme açısından zorluk yaratan semantik işaretlerin çözümlenmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bildirmek fiili, Bilgiyi aktaran fiiller, Sözlüksel Analiz, Rusça, Türkçe

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu makale Glagolı peredaçi informatsii kak komponent soderjaniya obuçeniya russkomu yazıku v turetskoy auditorii (Türk Öğrenci Grubunda Rus Dili Öğretimi İçeriğinin Bir Parçası Olarak Bilgiyi Aktaran Fiiller) isimli doktora tezi çalışması kapsamında üretilmiştir. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %14

Etik şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 19.05.2024-**Kabul Tarihi:** 20.06.2024-**Yayın Tarihi:** 21.06.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1502891

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı ABD / Assist. Prof. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Western Languages and Literatures, Russian Language and Literature (Burdur, Türkiye), takbaba@mehmetakif.edu.tr **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0002-0430-9633> **ROR ID:** <https://ror.org/04xkodc21>, **ISNI:** 0000 0004 0386 420X, **Crossreff Funder ID:** 501100016210

Lexical Analysis of the Verb *сообщать* (to inform) in Russian and Turkish Languages³

Abstract

Information has emerged as a result of the curiosity and desire to explore since the existence of humanity. Information can generally be defined as interpreted data, experiences, and facts. People have used information to understand the world around them, communicate with others, and solve problems. Looking at the history of information, it is seen that it is as old and varied as human history. Therefore, information continuously develops and changes as a part of human history. The information transmission plays an important role in education, business, communication, science, technology, and many other fields. The information transmission among people supports the learning process, ensures the dissemination of new ideas and information, promotes cooperation and communication, and contributes to social development. Verbs often referred to as speech verbs, communication verbs, or information transmission verbs are frequently used to convey information in every language. Information transmission verbs in Russian and Turkish languages contain very different linguistic and semantic features. In this context, the aim of this study is to first examine the relationship between information transmission and speech act theory, and then to semantically analyze the verb *сообщать* (to inform) which is one of the most frequently used verbs in the process of information transmission in Russian and Turkish languages. Semantic and comparative methods were used in the study. The examples are our own. The goal of this study is to analyze the semantic markers that create difficulties in both meaning and translation with the verb *сообщать* (to inform).

Keywords: The verb to inform (*сообщать*), information transmission verbs, lexical analysis, Russian, Turkish

³ **Statement (Thesis / Paper):** This article has been produced within the scope of the doctoral degree thesis titled "Glagolı peredaçı informatsii kak komponent soderjaniya obučeniya ruskomu yazıku v turetskoy auditorii" (Türk Öğrenci Grubunda Rus Dili Öğretimi İçeriğinin Bir Parçası Olarak Bilgiyi Aktaran Fiiller). It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 14

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 19.05.2024-**Acceptance Date:** 20.06.2024-

Publication Date: 21.06.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1502891

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

İnsanlığın varoluşundan itibaren bilgi de var olmuştur ve bilgi aktarımının tarihi çok eski çağlara kadar uzanmaktadır. Antik çağlarda bilgi aktarımını ilk gerçekleştirenlerin mitolojik figürler veya tanrıların habercileri olduğu düşünülmektedir. Dünya toplumlarının gelişim sürecinde bilgi kavramı büyük bir rol oynamıştır. Zamanla bu rol toplum içinde giderek daha önemli bir hale gelmiştir ve disiplinlerarası bir statü kazanmıştır. Bu açıdan bilgi sadece bir alanla sınırlı kalmamış, aksine sibernetik, biyoloji, felsefe, sosyoloji, dil bilim ve gazetecilik gibi farklı alanlarda da etkili olmaya başlamıştır (Akbaba, 2021, s. 14).

Bilgi (Latince “informatio”) insanın kendi varlığının farkında olmasıyla başlar ve çevresindeki dünyayı anlamlandırma ve anlama çabasıyla devam eder. İnsanın doğasında var olan merak, sorgulama ve öğrenme isteği, bilgiyi arama ve edinme sürecini besler. İnsanın bilgiye duyduğu açlık, onun varoluşsal bir gerekliliğidir ve insanın varlığını sürdürdürebilmesi büyük ölçüde bilgiye olan bağlılığıyla ilişkilidir. Bu süreçte insanın bilgiye olan ilgisi kültür ve uygarlık oluşumuna katkıda bulunur çünkü insanın bilgiyle donanması paralel bir şekilde insanlığın ilerlemesine ve gelişmesine de etki eder. Belirtmek gerekir ki bilgiyle donanmak sadece insanın dış dünyayı ve somut varlıkları algılamasıyla sınırlı değildir. Bilgi aynı zamanda insanın zihnindeki düşünme sürecini yönlendiren kavramlarla da ilişkilendirilmektedir. Örneğin, akıl gibi soyut bir kavram dış dünyada var olmasa da insanın zihninde belli bir yere sahiptir. Bu bağlamda bilgi kapsamında sadece somut varlıklar değil, soyut kavramlar da bulunmaktadır. Ayrıca bilgi diğer insanlarla paylaşılabilir ve bilgi aracılığıyla insanlar etkileşimde bulunabilir. Bu durum bilgi kavramının toplumsal bir olgu olarak ele alındığını ve insanlar arasında iletişimi ve işbirliğini sağladığını göstermektedir (URL3).

Bilgi aktarım süreci her dilde olduğu gibi Rus ve Türk dillerinde gazetecilik, filoloji, diplomasi, sosyoloji, iş dünyası, biyoloji, bilişim, teknoloji vb. alanlar açısından son derece güncel bir konu olup fikirlerin, olayların ya da durumların paylaşılması olarak tanımlanabilir. Her iki dilde de bilgi aktarım sürecinde özellikle fiiller kullanılmaktadır. Rus dilinde kullanılan fiiller ilk başta konuşma fiilleri, daha sonraki yapılan araştırmalarda bilgiyi aktaran fiiller olarak adlandırılmıştır. Türk dilinde bilgiyi aktaran fiiller iletişim fiilleri içerisinde yer almıştır. Rus ve Türk dillerinde bilgiyi aktaran fiiller anlamsal ve sözdizimsel özellikler açısından çok sayıda olup çeşitlilik göstermektedir. Bunun yanısıra Rus dilinde bilgiyi aktaran fiiller diğer bazı dillere aynı şekilde ya da yakın anlamlı olarak tercüme edilebilmektedir. Örneğin: *сообщать* (soobşcat), *извещать* (izveşcat), *уведомлять* (uvedomlyat), *объявлять* (obyavlyat), *заявлять* (zayavlyat), *информировать* (informirovat) fiilleri Türkçeye *bildirmek*, *beyan etmek*, *haberdar etmek* şeklinde tercüme edilmektedir (Akbaba, 2021, s. 5). Ancak bu fiiller farklı semantik ve sözdizimsel özelliklere sahiptir. Farklı semantik ve sözdizimsel özelliklerin bilinmemesi öğrencilerin cümle kurmalarında ciddi hatalara yol açmaktadır. Bu durum semantik alanının aynı zamanda sentaks ve leksikoloji alanlarıyla sıkı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir.

Son yıllarda yapılan çalışmalarını incelediğimizde Rus araştırmacılar Yuliya Arkadyevna Tumanova ve Viktoriya Grigoryevna Boyko'nun *Profesyonel Bilim Dilini Öğretme Amaçlı Araştırmalar ve Metinler. Metinlerin Özünü Oluşturulması, Özetlenmesi ve Değerlendirilmesinde Fiil Dağarcığının Seçimi ve Kullanımı* (Uprajneniya i teksti dlya obuçeniya professionalnoy nauçnoy reçi. Vıbor i upotrebleniye glagolnoy leksiki pri annotirovanii, referirovanii i retsenzirovanii tekstov, 1997), Glovinskaya'nın *Bilgi Aktarma Anlamı Taşıyan Fiiller* (Glagolı so znaçeniyem peredaçi informatsii, 2000), Türk araştırmacılar Koray Bozener'in *Türkçede Fiil Sınıfları ve Özellikleri* (2022) ve Nuh Doğan'ın *Türkçede İletişim Fiilleri: Fiillerin Sınıflandırılmasında Hibrit Yaklaşım* (2022) adlı çalışmalarını önem teşkil etmektedir.

Tumanova ve Boyko (1997) yirmi dört tane fiile odaklanmıştır. Bunlar sırasıyla *акцентировать внимание* (aktsentirovat vnimaniye – dikkati vurgulamak), *в качестве примера автор приводит ...* (v kaçestve primera avtor privodit ... – Örnek olarak yazar veriyor ...), *выделять вопрос / проблему* (videlyat vopros/problemu – soruyu/sorunu vurgulamak; sorunun altını çizmek), *говорить* (govorit – konuşmak), *говориться* (govoritsya – konuşulmak), *говоря, что* (govorya, ŧto, – ... konuşarak söyleyerek), *заострять внимание* (zaostriyat vnimaniye – dikkati odaklamak), *затрагивать проблему* (zatragivat problemu – soruna değinmek, sorunu ele almak), *касаться вопроса* (kasatsya voprosa – soruna değinmek, sorunu ele almak), *обращать внимание* (obraŧçat vnimaniye – dikkat çekmek), *обращаться к вопросу* (obraŧçatsya k voprosu – soruna dikkat çekilmek), *останавливаться на ...* (ostanavlivatsya na– üzerinde durmak), *отмечать* (otmeçat – belirtmek, işaret etmek), *писать* (pisat – yazmak), *подчеркивать* (podçyorkivat – altını çizmek), *подчеркиваться* (podçyorkivatsya – altı çizilmek), *посвящать (статью) проблеме* (posvyaŧçat (statyu) probleme – (makaleyi) bir soruna adanmak), *посвящен (-а)* (posvyaŧçen (-a) – ... konusu şudur), *речь идёт* (reç idyot – konuşma şununla ilgilidir/şundan ibarettir ya da ... söz konusudur), *сообщать* (soobŧçat – bildirmek), *сообщаться* (soobŧçatsya – bildirilmek), *уделять внимание* (udelyat vnimaniye – konuya değinmek, bir ŧeye dikkat göstermek), *указывать* (ukazivat – belirtmek, işaret etmek), *упоминать* (upominat – belirtmek, işaret etmek) (s. 11-22). Glovinskaya (2000) yirmi tane bilgiyi aktaran fiilin detaylı bir ŧekilde tanımını yapmış ve bu fiiller arasındaki temel anlamsal farkları analiz etmiştir. Bunlar sırasıyla *выложить* (viložit – söylemek), *высказаться* (vıskazatsya – düşüncesini söylemek; görüşünü açıklamak), *докладывать* (dokladivat – bildirmek, rapor vermek), *доносить* (donosit – bildirmek, rapor vermek), *заявлять* (zayavlyat – bildirmek), *извещать* (izveŧçat – bildirmek), *излагать* (izlagat – açıklamak, ifade etmek), *информировать* (informirovat – bilgilendirmek), *обнародовать* (obnarodovat – duyurmak), *объявлять* (obyavlyat – bildirmek), *оповещать* (opoveŧçat – duyurmak), *открыться* (otkrıtsya – meydana/açığa çıkmak), *поведать* (povedat – anlatmak), *повествовать* (povestvovat – anlatmak, hikaye etmek), *предупреждать* (preduprejdat – önceden haber vermek, uyararak), *признаться* (prıznatsya – itiraf etmek), *рассказывать* (rasskazivat – anlatmak), *свидетельствовать* (svıdetelstvovat – tanıklık etmek/kanıtlamak, göstermek), *сообщать* (soobŧçat – bildirmek), *уведомлять* (uvedomlyat – bildirmek) ŧeklinde (s. 403-416). Bozener (2022) Türkçede yer alan fiil sınıflarından biri olan iletişim fiillerini sekiz grupta incelemiştir: 1) Bir Mesajın İletilmesi ile İlgili Fiiller: *açıklamak, anlatmak, anmak, bahsetmek, emretmek, gammazlamak, hesap vermek, ispiyonlamak, izah etmek, öğütlemek, önermek, öykülemek, sormak, tavsiye etmek, telkin etmek, yorumlamak* vb. 2) Söylemek. 3) Konuşmanın Tarzı ile İlgili Fiiller: *bağırarak, çığlık atmak, feryat etmek, fısıldamak, haykırmak, homurdanmak* vb. 4) Konuşmak. 5) Sohbet Etme Fiilleri: *çene çalmak, laflamak, münakaŧa etmek, sohbet etmek, tartışmak* vb. 6) Deme Fiilleri: *bahsetmek, belirtmek, bildirmek, demek, duyurmak, iddia etmek, ifade etmek, ilan etmek, itiraf etmek, söz etmek* vb. 7) Yakınma Fiilleri: *hayıflanmak, sızlanmak, ŧikayet etmek, yakınmak* vb. 8) Uyarı Fiilleri: *akıl vermek, ihtar etmek, nasihat vermek/etmek, öğütlemek, tavsiye etmek, tembihlemek, uyararak* vb. (s. 77-82). Doğan (2022) fiil sınıflarının belirlenmesinde etkili olan dil bilimsel ölçütleri ele almış ve bu ölçütler temelinde iletişim fiilleri açısından anlam duyarlı otuz bir fiil sınıfını tespit etmiştir. Bu fiil sınıfları sırasıyla *açıklama, alay etme, azarlama, bağırma, bahsetme, bildirme, davet etme, eleştirme, emretme, fısıldama, hayıflanma, haykırma, ısmarlama, iltifat etme, itiraf etme, kekeleme, kınama, konuşma, kutlama, mırıldanma, müzakere etme, öğütleme, önerme, övme, sohbet, sorma, sövme, söyleme, ŧikâyet etme, tekrarlama* ve *uyarma* fiilleridir (s. 2441- 2466).

Bu çalışmada öncelikle bilgi aktarımından ve söz edim teorisi üzerine John Langshaw Austin, John Searle ve Herbert Paul Grice'in görüşlerinden bahsedilecektir. Akabinde Rus ve Türk dillerindeki

сообщать (bildirmek) fiili ve bu fiile yakın anlam oluşturan diğer fiiller semantik açıdan incelenecektir. Çalışmada semantik ve karşılaştırmalı yöntem kullanılacaktır. Örnekler tarafımıza aittir. Bu alışma sonucunda *bildirmek* fiili üzerine semantik işaretlerin çözümlenmesi ve dil bilimsel özelliklerin sunulması hedeflenmektedir.

Bilgi Aktarımı ve Söz Edim Teorisi

Bilgi aktarım süreci bilginin bir kişiden diğerine, bir kaynaktan diğerine aktarılmasını ifade eder. Aktarılan bilgi, yazılı, sözlü veya görsel olabilir ve farklı iletişim araçları kullanılarak gerekleēebilir. İletişim sürecinin önemli bir parçası olarak değerlendirilen bilgi aktarımı birçok faktör içerir. Bu faktörler arasında bilginin amacı, bilgi kanalları, bilginin hedefi, alıcı, verici, iletişimin yapıldığı ortam, iletişimde kullanılan dil veya semboller, iletişimde bulunan kişilerin özelliklerinin yer aldığını söylemek mümkündür. Bu faktörler bilginin aktarımını ve bilgi aktarım sürecini etkilemektedir.

20. yüzyılın başlarında dilin yapısı ve konuşmanın üretimiyle ilgilenen dil bilimciler iletişim sürecinde dil birimlerinin işleyişine odaklanmış ve bilginin saklanması ve aktarılması için gerekli olan bir dizi işaretler sistemi üzerinde durmuşlardır. Bu dönemde dil kavramı konuşma kavramından daha üstün gelmektedir. Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dil ve konuşma kavramları birlikte ön plana çıkılmış ve öncelikle iletişim sürecinde konuşmacı ile dinleyici arasındaki etkileşim incelenmeye başlamıştır. İnceleme sonucunda konuşma etkinliğinin öznel, psikolojik ve sosyal açılardan birçok özelliğe sahip olduğu anlaşılmıştır. Bu zellikleri araştırmak üzere yapılan çalışmalar söz edim teorisinin⁴ temelini oluşturmuştur. Bu bağlamda bilgi aktarım süreci söz edim teorisinin ayrılmaz bir parçası olarak dil biliminde yerini almıştır. Söz edim teorisini ilk kullanan dil bilimciler arasında Oxford ekolünden John Langshaw Austin, John Searle ve Herbert Paul Grice gelmektedir (Akbaba, 2021, s. 23-24).

Austin, dildeki ayrımların ortaya konmasının önemine, bu ayrımların gerekçelerine ve dilin içsel yapısına nasıl ışık tutabileceğine odaklanmıştır. Austin'e göre dildeki ayrımların belirlenmesi dilin içsel yapısını anlamamıza yardımcı olmaktadır. Bu hususta dildeki ayrımların ve dilin içsel yapısının anlaşılması dil bilim araştırmaları için temel bir adım olarak sayılabilir. Austin dilin fenomenolojik bir analizini yaparak kelime kullanımının farkındalığını arttırmayı ve algıyı keskinleştirmeyi amaçlamıştır. Austin'in fenomenoloji adını verdiği bu teknik kelime kullanımının incelenmesini ve bu yolla dilin nasıl işlediğinin anlaşılmasını sağlar. Aynı zamanda bu teknik gündelik dildeki ifadelerin kullanımının titiz bir Şekilde analiz edilmesini ve ince ayrımların ortaya konulmasını ele alır. Bu Şekilde dilin yapısal ve işlevsel özellikleri daha doğru bir Şekilde anlaşılabilir (Austin, 1970, s. 181-182; Hampshire, 1992, s. 242; Carrilho, 2008, s. 121). Austin'in yaklaşımı dil bilim araştırmaları için önemli bir adımdır ve dilin doğası hakkında derinlemesine bir anlayış geliştirmemize yardımcı olmaktadır.

Searle'a göre söz edimleri dilin en temel birimidir. Searle'n "dile getirilebilirlik ilkesi" kavramı temelde bir düşünce ya da kavramın anlaşılabilir ve ifade edilebilir olması gerektiğini vurgular. Searle'n bu ilkesi dilin sadece bir iletişim aracı olmakla kalmayıp, aynı zamanda düşünme ve anlama sürecinin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle onun kuramı dilin önemini ve insan düşüncesinin ifadesindeki

⁴ Söz edimleri teorisi dilin eylemsel bir kullanımını ifade eder, yani belirli sözcüklerin kullanılmasıyla bir eylemin gerekleēmesi veya bir durumun değişmesi sağlanır. Örneğin, söz vermek veya birini işten kovmak gibi durumlar belirli sözcüklerin kullanılmasıyla gerekleēebilen eylemlerdir. Bu tür eylemlerin dil olmadan gerekleēmesi mümkün değildir çünkü dil insanların durumlarını değiştirmelerini sağlayan bir iletişim aracı olarak işlev görmektedir. Detaylı bilgi için bakınız: Şekerci, F. M. (2016). *John L. Austin'in Söz Edimleri Kuramı Hakkında Bir Değerlendirme* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), s. 30-31. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

rolünü vurgular. Bu ilkeye göre anlam, düşüncelerin ve kavramların söz edimleri aracılığıyla ifade edilmesiyle ortaya çıkmaktadır (Searle, 2000: 87-93). Bu bağlamda Searle'ün dile getirilebilirlik ilkesi dilin insan düşüncesi ve deneyimlerinin ifadesindeki gücü vurgular diyebiliriz.

Grice, dili konuşmanın kurala dayalı bir davranışta bulunması olarak tanımlar ve dilde bir şey söyleyip aslında başka bir şey anlatma durumlarını dikkate alır. Dilsel davranışın kişinin niyetlerine dayandığını savunur. Grice'a göre bir kişinin bir ifadeyi kullandığı zaman, o ifadenin ardındaki niyetler ve amaçlar da önemlidir. Bu bakımdan Grice'ın dil-anlam çözümlemesi dilin anlamını kavramak için kişilerin niyetlerini ve amaçlarını dikkate alır (Grice, 1989, s. 22-40; 213-223). Dolayısıyla Grice'ın yaklaşımı, dilin anlamını sadece kelime düzeyinde değil, aynı zamanda konuşmacının ve dinleyicinin niyeti bağlamında derinlemesine anlamaya odaklanır.

Austin, Searle ve Grice'ın dışında söz edim teorisi alanında Wilhelm von Humboldt, Charles Bally, Sergey İosifoviç Kartsevskiy, Mihail Mihayloviç Bahtin, Nina Davidovna Arutyunova, Yelena Viktorovna Paduçeva, İrina Mihaylovna Kobozeva ve diğer birçok bilim insanı çalışma yapmıştır. Yapılan çalışmaların sonucunda bilgi aktarım süreci olarak konuşmanın onu üretene yani konuşmadaki özneye doğrudan tabi olduğu ortaya çıkmıştır. Konuşmadaki verici ve alıcının kişisel yönelimleri, ifadelerin farklı yönünü birleştirmiş ve odak noktası bilginin iletilmesi değil, bilginin nasıl yorumlandığı olmaya başlamıştır (Glazunova, 2000, s. 131; Akbaba, 2021, s. 25-26). Bu hususta dilin işleyişini anlamak için oldukça kapsamlı bir çerçeve sunan söz edim teorisi sadece dilin semantik yapılarını değil, aynı zamanda dilin pragmatik yönünü de dikkate aldığını söyleyebiliriz. Dilin pragmatik boyutu, dilin işlevsel ve iletişimsel yanlarını anlamak için gereklidir.

Pragmatik dil bilim ve söz edimi teorisi iletişim önermelerinin incelenmesini ve iletişimin ilke ve kurallarını da kapsar. Bu teori iletişimde kullanılan yeni yöntemleri ve ifadelerin anlamını ortaya koyar. Yeni kavramlar iletişimdeki dil bilimsel, psikolojik, sosyolojik, etnik, etik vb. çeşitli olguları bir araya getirir ve iletişim sürecindeki taktiklere ve stratejilere katkıda bulunur (Akbaba, 2021, s. 25-26).

Rus Dilinde *Bildirmek* Fiili

Rus dilinde bilgi aktarım sürecinde sıklıkla kullanılan fiillerden birisi *bildirmek* (сообщать) fiilidir. Ancak *сообщать* fiiline yakın anlam oluşturan *докладывать*, *доносить*, *заявлять*, *объявлять*, *извещать*, *уведомлять*, *информировать*, *обнародовать* ve *оповещать* fiilleri de bulunmaktadır. Yakın anlam oluşturan bu fiiller Rusçayı ikinci bir yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin kendi ana dillerinden Rusçaya tercüme yaptıklarında ciddi semantik hatalar yaratmaktadır. Bu hususta Glovinskaya'nın *Bilgi Aktarma Anlamı Taşıyan Fiiller* adlı çalışmasını inceledik (2000, s. 403-416). İnceleme sonucunda öncelikle fiillerin anlamlarını ve aralarındaki semantik farkları sunacağız.

1) ***Сообщать*** fiiliyle olaylar ve haberler bildirilir. Bildirilen olay ya da haber günlük yaşamın arka planında öne çıkan ve dolayısıyla alıcının ilgisini çekebilecek bir bilgi olarak kabul edilir. Alıcının ilgisini çekebilecek olaylara doğum, ölüm, evlilik, geliş, ayrılış, sosyal ve politik olaylar, hava durumu tahminleri, adres, telefon numarası, iş yeri bilgisi vb. örnek verilebilir. Ancak *сообщать* fiili gündelik hayatta daha az kullanılır. Örneğin: 1) *Агентство ТАСС сообщило о страшном наводнении в Дубае – TASS haber ajansı Dubai'de korkunç bir sel baskını yaşandığını bildirdi.* 2) *Некоторые общественные организации в Италии сообщили министерству науки и высшего образования о необходимости повышения стипендий для студентов – İtalya'daki bazı sivil toplum örgütleri Bilim ve Yüksek Öğretim Bakanlığı'na öğrencilere yönelik bursların artırılması gerektiğini bildirdi.*

2) **Докладывать** ve **доносить** (bilgi vermek, rapor etmek) fiillerini kullanarak hem olağan hem de olağanüstü olaylar hakkında bilgilendirme yapmak mümkündür. Alıcının bilmesi gereken bilgiler, yetkin ya da uzman kişiler tarafından rapor şeklinde aktarılır. Örneğin: 1) *Помощники министра торговли Франции доложили ему о ценах на нефть – Fransa Ticaret Bakan'ının yardımcıları ona petrol fiyatları hakkında bilgi verdi.* 2) *Сбербанк доносил информацию о спецпроектах с блогерами – Sberbank blog yazarlarına özel projeler hakkında bilgi verdi.*

3) **Заявлять** ve **объявлять** (bildirmek) fiilleri genellikle öznenin kendisi, niyetleri, hayatındaki bilinmeyen gerçekler hakkında bilgi vermek için kullanılır. Bu iki fiili birleştiren bir diğer husus bu fiiller aracılığıyla daha önceden gizlenmiş ya da gizlenebilecek nitelikte olan bir durum açıklanmasıdır. Ayrıca **объявлять** fiili genellikle nesnel gerçekleri ifade ederken, **заявлять** fiili ise öznenin konumunu ifade eder. Örneğin: 1) *Президент Греции Катерина Сакелларопулу заявила о запуске новых национальных проектов – Yunanistan Cumhuriyeti Katerina Sakellaropulu yeni ulusal projelerin başlatıldığını duyurdu.* 2) *Каким Владимир Путин объявил 2019 год? – Vladimir Putin 2019'u ne yıl olarak ilan etti?*

4) **Извещать** ve **уведомлять** (bildirmek) fiilleri genellikle alıcıyla ilgili bazı resmi kararları bildirmek için kullanılır. Örneğin: 1) *Авиакомпания с прискорбием известила родителей пострадавших пассажиров о случившемся – Hava yolu şirketi üzüntüyle yaralı yolcuların ailelerini olay hakkında bilgilendirdi.* 2) *Многофункциональный центр «Мои документы» уведомил жителей о повышении платы за воду – ok fonksiyonlu "Belgelerim" merkezi su ücretlerindeki artış konusunda bölge sakinlerini bilgilendirdi.*

5) **Информировать** (bildirmek, bilgilendirmek) fiili genellikle sadece bir olayın meydana gelmesi hakkında değil, aynı zamanda meydana gelen olayla ilgili ayrıntılar hakkında bilgi vermek için kullanılır. Örneğin: *Преподавателям заранее нужно информировать аспирантов о дате экзаменов – ğretmenlerin sınav tarihi konusunda doktora öğrencilerine önceden bilgi vermesi gerekmektedir.*

6) **Обнародовать** (duyurmak) fiili genellikle kitle iletişim araçları aracılığıyla çok sayıdaki alıcıya bilgiyi duyurmak için kullanılır. Örneğin: *JP Morgan обнародовал финансовые показатели о доходах за 2022 год – JP Morgan 2022 mali kazanç sonuçlarını duyurdu.*

7) **Оповещать** (duyurmak) fiili kural gereği her zaman çok sayıdaki alıcıya, gelecekte olması beklenen eylemlere ilişkin yaklaşan olay ya da olaylar hakkında bilgi vermek için kullanılır. Verilen bilgi resmi veya gayri resmi olabilir. Ancak ikinci durumda bile bu fiil günlük olaylara atıfta bulunmak için genellikle kullanılmaz (Glovinskaya, 2000, s. 403-416). Örneğin: *Кафедра истории новейшей русской литературы и современного литературного процесса оповестила магистрантов кафедры о том, что зачет переносится на завтра – Yakın Dönem Rus Edebiyatı Tarihi ve ağdaş Rus Edebiyatı Süreci bölümü yüksek lisans öğrencilerine sınavın yarına ertelendiğini bildirdi.*

Glovinskaya'nın çalışmasında yer alan fiiller arasındaki semantik farkların analizi temelinde bilgiyi aktaran fiiller *Glagoli peredaçi informatsii kak komponent soderjaniya obuçeniya russkomu yazıku v turetskoy auditorii* (Türk ğrenci Grubunda Rus Dili ğretimi İçeriğinin Bir Parçası Olarak Bilgiyi Aktaran Fiiller, 2021) isimli doktora tezimizde dil bilimsel açıdan dört gruba ayrılmıştır:

1) Herhangi bir bağlamda bilgi aktarımını doğrudan sağlayan fiiller. Örneğin: *беседовать* (sohbet etmek). *Поэт Иннокентий Фёдорович Анненский часто беседовал со своими коллегами – Şair İnnokentiy Fyodoroviç Annenskiy sık sık meslektaşlarıyla sohbet ederdi.*

2) Belirli isimlerle birlikte belirli bir bağlamda bilgi aktarımını sağlayan fiiller. Örneğin: *вести переговоры* (görüşmek, müzakere etmek). *Турция и Россия вели переговоры по поводу постройки АЭС "Аккую" в городе Мерсин – Türkiye ve Rusya Mersin'deki Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin inşası konusunda görüşmelerde bulundu.*

3) Mecazi anlam olarak bilgi aktarımını sağlayan fiiller. Örneğin: *заговариваться* (gereksiz yere çok ve boş konuşmak). *Она всегда заговаривается. Невозможно поверить! – Her zaman gereksiz yere çok ve boş konuşuyor. İnanmak imkansız!*

4) Hem bilgi aktarımını hem de bilginin işleyişini sağlayan fiiller. Örneğin: *резюмировать* (özetlemek). *Академик резюмирует свою точку зрения – Akademisyen kendi bakış açısını özetliyor* (Akbaba, 2021, s. 51; Akbaba, 2024, s. 53).

Semantik farkların ve dil bilimsel özelliklerin yanı sıra *сообщать*, *докладывать*, *доносить*, *заявлять*, *объявлять*, *извещать*, *уведомлять*, *информировать*, *обнародовать*, *оповещать* fiillerini bilginin ve alıcının niteliği, buldukları fiil grubu açısından analiz ettik ve *сообщать* fiilinin anlamsal açıdan hangi fiillerde tekrar ettiğini tespit ettik.

Сообщать, докладывать, доносить, заявлять, объявлять, извещать, уведомлять, информировать, обнародовать, оповещать Fiillerinin Bulunduğu Fiil Grubu, Bilginin ve Alıcının Niteliği Açısından Analizi⁵

Tablo 1

Fiilin adı	Bilginin niteliği	Alıcının niteliği	Bulunduğu fiil grubu
<i>Сообщать</i>	Bilginin yeniliği ve güncelliği, olayın ya da durumun önemi.	Her türlü alıcı.	Tüm fiiller birinci grupta yer almaktadır. Birinci grupta yer alan fiiller herhangi bir bağlamda bilgi aktarımını doğrudan sağlamaktadır.
<i>Докладывать</i>	Bilginin yeniliği ve retrospektif yönü.	Belirli bir alıcı ve alıcının yüksek statüsü.	
<i>Доносить</i>	Bilginin yeniliği ve güncelliği (Genellikle askeri alanda kullanılır).	Askeri açıdan yüksek statüye sahip alıcı.	
<i>Заявлять</i>	Bilginin sözlü aktarılması.	Geniş bir kitle.	
<i>Объявлять</i>	Bilginin sözlü aktarılması.	Geniş bir kitle.	
<i>Извещать</i>	Olayın ya da durumun önemi, bilginin statüsü, doğruluğu ve yazılı aktarılması.	Her türlü alıcı.	
<i>Уведомлять</i>	Bilginin statüsü, doğruluğu, toplumsal yaşama yönelik olması ve yazılı olarak aktarılması.	Her türlü alıcı.	

⁵ Detaylı bilgi için bakınız: Glovinskaya, M. Ya. (2000). Glagoli so znaçeniyem peredaçi informatsii. *Yazık o yazıke: sbornik statey* (s. 403-416) içinde. N.D. Arutyunova (Ed.). Moskva: Yazıkı russkoy kulturi.

<i>Информировать</i>	Bilginin yeniliği, güncelliği ve toplumsal yaşama yönelik olması.	Her türlü alıcı.	
<i>Обнародовать</i>	Kitle iletişim araçlarının kullanılması.	Belirsiz ya da tanımlanmamış alıcı.	
<i>Оповещать</i>	Bilginin yakın gelecek zamana yönelik oluşu.	Her türlü alıcı.	

Rus Dilinde *сообщать* Fiilinin Anlamsal Olarak Tekrar Ettiği Fiiller

Tablo 2

Fiilin adı	Kaç kez tekrar ediyor?	Hangi fiillerin anlamında tekrar ediyor? ⁶
<i>сообщать</i>	28	<i>вещать, вопить, выдавать, выкладывать, высказывать, говорить, грузить, декларировать, добавлять, доводить, докладывать, заявлять, злословить, извещать, информировать, клеветать, кричать, наговаривать, объявлять, оглашать, озвучивать, осведомлять, отчитываться, передавать, предоставить, рапортовать, рассказывать, уведомлять.</i>

Сообщать fiilinin sözlüksel analizine baktığımızda yukarıda yer alan yirmi sekiz tane fiilin anlamında bu fiilin tekrar ettiği görülmektedir. Çalışmamızda bu fiilleri sözdizimi⁷ ve Rusça örneklerin Türkçeye olan tercümeleriyle birlikte ele alacağız. İncelememizde *докладывать, заявлять, извещать, информировать, объявлять, уведомлять* fiillerini bir önceki başlıkta Glovinskaya'nın çalışması temelinde sunduğumuz için geriye kalan yirmi iki fiili sunacağız.

- **Вещать:** Önemli bir şeyi törensi bir hava içinde bildirmek (Şvedova, 2007, s. 465, 488, 503). Örneğin: *Глашатай вещал о военных событиях на Украине – Haberci Ukrayna'daki askeri gelişmeler hakkında уауу уаруyordu.*
- **Вопить:** Yüksek sesle haykırarcasına bildirmek (Şvedova, 2007, s. 466). Örneğin: *Газеты вопят о скандале в Америке – Gazeteler Amerika'daki skandalı haykırıyor.*
- **Выдавать:** Gizli tutulması gereken bir şeyi bildirmek (Şvedova, 2007, s. 347, 389). Örneğin: *Мой друг случайно выдал тайну коллеги – Arkadaşım уanlıřlıkla bir meslektaşının sırrını ele verdi.*
- **Выкладывать:** Gizlemeden açıkça bildirmek (Şvedova, 2007, s. 518). Örneğin: *Наконец обвиняемый выложил всю правду – Sonunda sanık tüm gerçeği söyledi.*
- **Высказывать:** Bir şey hakkında kısaca bilgi vermek (Şvedova, 2007, s. 463). Örneğin: *Он высказал своё мнение в новой книге – Görüşünü yeni kitabında açıkladı.*

⁶ “Detaylı bilgi için bakınız: Akbaba, T. (2021). *Glagoli peredaçi informatsii kak komponent soderjaniya obuçeniya russkomu yazıku v turetskoy auditorii* (Türk Öğrenci Grubunda Rus Dili Öğretimi İçeriğinin Bir Parçası Olarak Bilgiyi Aktaran Fiiller) (Yayımlanmamış Doktora tezi). M. V. Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi, s. 55. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>

⁷ Rus dilinde sözdizimi uyum (согласование - sologosvaniye), yönetim (управление - upravleniye) ve sıralanma (примыкание - primikaniye) yöntemlerine dayanmaktadır.

- **Говорить:** Bir düşünceyi sözlü olarak bildirmek (Şvedova, 2007, s. 463, 466, 478, 482).
Örneğin: *Она всегда говорит искренне о друзьях – Arkadaşları hakkında her zaman içtenlikle konuşur/konuşuyor.*
- **Грузить:** Yoğun bir şekilde bilgi sağlamak (Nikitina, 2003, s. 121). Örneğin: *Сериал так грузил, что нам было скучно – Dizi o kadar yoğun bilgi akışı sağladı ki sıkıldı.*
- **Декларировать:** Resmi bir şekilde herkese bildirmek (Şvedova, 2007, s. 465, 726).
Örneğin: *Закон декларирует равноправие женщин – Kanun kadınların eşitliğini bildiriyor/bildirir.*
- **Добавлять:** Söylenen bir şeye ekleyip bildirmek (Şvedova, 2007, s. 468). Örneğin: *Президент добавил к словам коллеги, что вопрос уже стоит на повестке дня – Cumhurbaşkanı, meslektaşının sözlerine konunun zaten gündemde olduğunu ekledi.*
- **Доводить:** Belirli kelimelerle kullanıldığında bildirmek anlamını taşır (URL1). Örneğin: *Сенат университета довел информацию до всех студентов – Üniversite Senatosu tüm öğrencileri bilgilendirdi. Доводить fiili bu cümlede информация (informatiya – bilgi) kelimesiyle birlikte kullanılmıştır.*
- **Злословить:** Birisi hakkında kötü niyetli şeyler bildirmek (Şvedova, 2007, s. 528, 534).
Örneğin: *Ей нравится злословить о соседке – Komşusu hakkında dedikodu uyarıyor/sever.*
- **Клеветать:** Birisi hakkında yanlış bilgi vermek (Şvedova, 2007, s. 536). Örneğin: *Известный спортсмен клеветал на соперника – Ünlü sporcu rakibine iftira attı.*
- **Кричать:** Gürültülü bir şekilde bildirmek (Şvedova, 2007, s. 466, 491). Örneğin: *Газеты кричат о скандале в европейском футболе – Gazeteler Avrupa futbolundaki skandalı haykırıyor.*
- **Наговаривать:** Çok fazla konuşarak bildirmek (Şvedova, 2007, s. 484, 500). Örneğin: *Он сердито наговорил много лишнего – Öfkeyle bir sürü gereksiz şey söyledi.*
- **Оглашать:** Okuyup kamuya bildirmek (Şvedova, 2007, s. 465). Örneğin: *Правительство огласило новый закон – Hükümet yeni yasayı duyurdu.*
- **Озвучивать:** Birinin kararını, görüşünü duyurmak, bildirmek (URL2). Örneğin: *Официальную точку зрения Франции в России озвучивают её официальные представители – Fransa'nın Rusya'daki resmi bakış açısı resmi temsilcileri tarafından dile getiriliyor.*
- **Осведомлять:** Resmi bilgiyi bildirmek (Şvedova, 2007, s. 464). Örneğin: *Необходимо вовремя осведомлять население об изменениях в работе городского транспорта – Şehir ulaşımın işleyişindeki değişiklikler hakkında halkı zamanında bilgilendirmek gerekmektedir.*

- **Отчитываться:** Resmî olarak bir Şeyin yerine getirilmesini ya da getirildiğini bildirmek (Şvedova, 2007, s. 465). Örneğin: *Все работники отчитались о выполнении указа о природопользовании в Сибири – Tüm aşışanlar Sibirya'da evre yönetimi kararnameinin uygulandığını bildirdi.*
- **Передавать:** 1) Radyo ya da televizyon aracılığıyla bildirmek. 2) Genellikle başkalarından öğrenilen veya başkasının emrini yerine getirerek bildirmek (Şvedova, 2007, s. 464, 503, 654, 690). Örneğin: 1) *Сегодня Радио России передает концерт – Bugün Radyo Rusya konser yaıınlıyor.* 2) *Энтони Джон Блинкен передал Ирану послание от Вашингтона – Antony John Blinken Washington'dan İran'a mesaj ilettili.*
- **Предоставлять:** Sunmak, bildirmek (Şvedova, 2007, s. 196). Örneğin: *Адвокат предоставил сильные аргументы в пользу высказанной гипотезы – Avukat ifade edilen hipotez lehine güçlü argümanlar sundu.*
- **Рапортовать:** Bir Şeyin yerine getirildiğini bildirmek (Şvedova, 2007, s. 466). Örneğin: *Алтайский край рапортовал об отправке группы добровольцев в Сирию – Altay Bölgesi Suriye'ye bir grup gönüllü gönderdiğini bildirdi.*
- **Рассказывать:** Aklaııı bildirmek (Şvedova, 2007, s. 464, 470). Örneğin: *Ему очень нравится рассказывать случаи из своей жизни – Hayatından olayları anlatmayı çok seviyor/sever.*

Bildirmek Fiilinin Anlamsal Olarak Tekrar Ettiği Fiillerin Bulunduğu Fiil Grubu

Tablo 3

Fiilin adı	Bulunduğu Fiil Grubu
Вещать	1
Вопить	1
Выдавать	2
Выкладывать	2
Высказывать	1
Говорить	1
Грузить	2
Декларировать	1
Добавлять	2
Доводить	2
Докладывать	1
Заявлять	1
Злословить	1
Извещать	1
Информировать	1
Клеветать	1
Кричать	1

Наговаривать	2
Объявлять	1
Оглашать	1
Озвучивать	2
Осведомлять	1
Отчитываться	1
Передавать	1
Предоставлять	2
Рапортовать	1
Рассказывать	1
Уведомлять	1

Tabloda birinci grupta yer alan fiiller herhangi bir bağlamda bilgi aktarımını doğrudan sağlamakta, ikinci grupta yer alan fiiller ise belirli isimlerle birlikte belirli bir bağlamda bilgi aktarımını sağlamaktadır.

Türk Dilinde *Bildirmek* Fiili

Türk dilinde bildirmek fiili üzerine Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan (1998) Türkçe Sözlük 1. ve 2. ciltleri inceledik. İnceleme sonucunda aktarmak, beyan etmek, bilgilendirmek, deklâre etmek, duyurmak, haber göndermek, haber vermek, haberdar etmek, ihbar etmek, ilan etmek ve tebliğ etmek fiillerinin bildirmek fiiliyle yakın anlam oluşturduğu düşüncesine vardık. Fiillerin anlamını orijinal hâliyle bırakmayı uygun gördük.

- **Aktarmak:** İletmek, bildirmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 68). Örneğin: *Fen-Edebiyat fakültesi dekanı üniversiteye yeni kayıt yaptıran öğrencilere tecrübelerini aktardı.*
- **Beyan etmek:** Bildirmek, söylemek, ileri sürmek, anlatmak (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 279). Örneğin: *Gelirini doğru beyan etmek vatani bir görevdir.*
- **Bilgilendirmek:** Bir konuda bilgi sahibi olmasını sağlamak, haberdar etmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 295). Örneğin: *Belediye, emlak vergisinin zamanında ödenmesine dair vatandaşları bilgilendirdi.*
- **Deklâre etmek:** 1) Bildirmek. 2) huk. Gümrüklerde vergi konusu olacak eşya vb.yi resmi makama bildirmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 544). Örneğin: *Vergi hukukunda hazırladığımız eylem planını gelecek hafta deklare edeceğiz.*
- **Duyurmak:** 1) Duyumasını sağlamak. 2) İlan etmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 649-650). Örneğin: *ÖSYM yeni sınav takvimini duyurdu.*
- **Haber göndermek:** Herhangi bir araçla bildirmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 919). Örneğin: *Hapishanedeki babasına avukat aracılığıyla haber gönderdi.*
- **Haber vermek:** Bildirmek, haber ulaştırmak (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 920). Örneğin: *Arkadaşım yapay zeka üzerine verilecek eğitimin adres bilgisini bana bu sabah haber verdi.*

- **Haberdar etmek:** Haber vermek, bildirmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 920). Örneğin: *Kazadan dolayı onu haberdar ettiğim an çok üzücü dakikalar yaşadım.*
- **İhbar etmek:** 1) Bildirmek, haber vermek. 2) Bir suçu veya suçluyu yetkili makama gizlice bildirmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 1052). Örneğin: *Suluyu en yakın arkadaşı ihbar etti.*
- **İlan etmek:** 1) Bir durumu yayım yoluyla duyurmak. 2) Bir durumu yaymak. 3) Açıkça bildirmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 1065). Örneğin: *Zenit futbol kulübü Őampiyonluęunu ilan etti.*
- **Tebliğ etmek:** Bildirmek (Türkçe Sözlük 2. Cilt, s. 2162). Örneğin: *Dışışleri Bakanı görev yerleri değişen bykelilere görevlerini tebliğ etti.*

Yakın anlam oluşturan fiillerin dışında aşağıdaki fiillerin tanımında *bildirmek* fiilinin yer aldığını tespit ettik.

- **Adını vermek:** Birinin adını bildirmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 20). Örneğin: * gün önce doğan bebeğine çok sevdiği arkadaşının adını verdi.*
- **Adres bırakmak (göstermek veya vermek):** Arandığında bulunabileceği, oturduğu yeri bildirmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 27). Örneğin: *Yeni adresini nedense bırakmadı.*
- **Affi dilemek (veya istemek):** Bir iş veya görevi yerine getiremeyeceğini nezaketle bildirmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 28). Örneğin: *Hastalığından dolayı uzun bir süre işe gelemeyeceğini söyledi ve affını diledi.*
- **Başına bir hâl gelmek:** 1) Kötü bir duruma uğramak. 2) lm ihtimalini bildirmek için kullanılır (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 231). Örneğin: *Günlerdir kendisinden haber alamıyorum. Başına bir hâl gelmiş olabilir.*
- **Bildirilmek:** Bildirmek işine konu olmak, duyurulmak, haber verilmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 291). Örneğin: *Afrika'da yüksek sıcaklık nedeniyle çok sayıda insanın hayatını kaybettiği bildirildi.*
- **Buyurmak:** 1) Bir Şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek. 2) Söylemek, demek, dşuncesini bildirmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 363-364). Örneğin: *Kanunı Sultan Süleyman bir an önce savaşa hazırlık yapılmasını buyurdu.*
- **Cevap vermek:** Karşılık olarak bildirmek veya söylemek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 399). Örneğin: *Doktor hastanın antibiyotik talebine hayır diyerek cevap verdi.*
- **Değirmek:** 1) Duyurmak, bildirmek, ulaştırmak. 2) Değdirmek, dokundurmak (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 540). Örneğin: *Elçi sadrazama elebi'nin selamını değirdi.*
- **Geçmek:** Herhangi bir haberi bir iletişim aracı ile bildirmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 829). Örneğin: *Moskova haberleri detaylı bir Şekilde Argumentı i Faktı gazetesinde geçiyormuş.*

- **İstemek:** Görmek istediğini bildirmek (Türkçe Sözlük 1. Cilt, s. 1104). Örneğin: *Savcı gizli tanığı istedi.*
- **Tanıtılmak:** 1) Bir kimsenin veya bir şeyin tanınmasını sağlamak. 2) Bir kişinin kim olduğunu başkasına bildirmek, tanıştırmak, takdim etmek (Türkçe Sözlük 2. Cilt, s. 2132). Örneğin: *Bina yöneticisi yeni kiracıyı komşulara tanıttı.*
- **Ültimatom vermek:** Nota vermek, istekleri sert bir biçimde bildirmek (Türkçe Sözlük 2. Cilt, s. 2307). Örneğin: *Rusya İngiltere'ye askeri ultimatom verdi.*
- **Yayımlamak:** 1) Kitap, gazete, dergi gibi şeyleri basmak ve dağıtmak, neşretmek. 2) Dinlenilecek, görülecek şeyleri radyo ve televizyonla sunmak, bildirmek, duyurmak. 3) Resmen bildirmek, açıklamak, ilan etmek (Türkçe Sözlük 2. Cilt, s. 2416). Örneğin: *Rusya'nın devlet bankası Sberbank 1 Ocak 2024'de kar-zarar raporunu yayımladı.*
- **Yazmak:** 1) Sözü, düşünceyi özel işaret veya harflerle anlatmak. 2) Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek. 3) Yazar olarak görev yapmak. 4) Yazı ile bildirmek, haber vermek (Türkçe Sözlük 2. Cilt, s. 2421-2422). Örneğin: *Avrupa'nın yerel gazeteleri Amerika'daki seçim sonuçları için ne yazacak acaba?*

Bildirmek Fiilinin Yakın Anlam Oluşturduğu ve Anlamsal Olarak Tekrar Ettiği Fiillerin Bulunduğu Fiil Grubu

Tablo 4

Fiilin adı	Bulunduğu Fiil Grubu
Aktarmak	1
Beyan etmek	2
Bilgilendirmek	1
Deklâre etmek	2
Duyurmak	1
Haber göndermek	2
Haber vermek	2
Haberdar etmek	2
İhbar etmek	2
İlan etmek	2
Tebliğ etmek	2
Adım vermek	2
Adres bırakmak (göstermek veya vermek)	2
Affi dilemek (veya istemek)	2
Başına bir hâl gelmek	2
Bildirilmek	1
Buyurmak	1
Cevap vermek	2

<i>Değirmek</i>	1
<i>Geçmek</i>	3
<i>İstemek</i>	3
<i>Tanıtmak</i>	1
<i>ltimatol vermek</i>	2
<i>Yayımlamak</i>	1
<i>Yazmak</i>	1

Türk fiil sisteminde birinci, ikinci ya da üçüncü fiil grubu kavramı yoktur. Türk dilinde yer alan fiillerin bulunduğu grubu doktora tezimizdeki çalışmadan yola çıkarak analiz ettik. Birinci grupta yer alan fiiller bilgi aktarımını herhangi bir bağlamda doğrudan, ikinci grupta yer alan fiiller bilgi aktarımını belirli isimlerle birlikte belirli bir bağlamda ve üçüncü grupta yer alan fiiller ise bilgi aktarımını mecazi anlam aracılığıyla sağlamaktadır.

Sonuç

Rus ve Türk dillerinde bilgi aktarım sürecinde kullanılan fiiller farklı semantik ve sözdizimsel özelliklere sahiptir. Bu çalışma sonucunda aşağıdaki bulgular tespit edilmiştir:

1) Rus dilinde *докладывать, доносить, заявлять, объявлять, извещать, уведомлять, информировать, обнародовать* ve *оповещать* fiilleri *сообщать* fiiliyle yakın anlam oluşturmaktadır.

2) Bilginin yeniliği ve güncelliği konusunda *сообщать, докладывать, доносить* ve *информировать*; olayın ya da durumun önemini ifade etmede *сообщать* ve *извещать*; bilginin retrospektif yönünü belirtmede *докладывать*; bilginin sözlü aktarılmasında *заявлять* ve *объявлять*; bilginin statüsü, doğruluğu ve yazılı aktarılmasında *извещать* ve *уведомлять*; bilginin toplumsal yaşama yönelik olmasında *уведомлять* ve *информировать*; bilginin aktarılmasında kitle iletişim araçlarının kullanılmasında *обнародовать* ve bilginin yakın gelecek zamana yönelik oluşunda *оповещать* fiilleri sıklıkla kullanılmaktadır.

3) *Сообщать, извещать, уведомлять, информировать* ve *оповещать* fiilleriyle her türlü alıcı, *докладывать* fiiliyle yüksek statüye sahip belirli bir alıcı, *доносить* fiiliyle askeri açıdan yüksek statüye sahip alıcı, *заявлять* ve *объявлять* fiilleriyle geniş bir kitle ve *обнародовать* fiiliyle belirsiz ya da tanımlanmamış alıcı vurgulanmaktadır. Bütün bu fiiller herhangi bir bağlamda bilgi aktarımını doğrudan sağladıkları için birinci fiil grubunda yer almaktadırlar.

4) *Сообщать* fiilinin anlamsal olarak tekrar ettiği yirmi sekiz tane fiilin yirmi tanesi birinci grupta, sekiz tanesi ikinci grupta yer almaktadır.

5) Türk dilinde *aktarmak, beyan etmek, bilgi vermek, deklre etmek, duyurmak, haber vermek, haberdar etmek, ihbar etmek, ilan etmek* ve *tebliğ etmek* fiilleri *bildirmek* fiiliyle yakın anlam oluşturmaktadır.

6) Türk dilinde *bildirmek* fiilinin yakın anlam oluşturduğu on bir tane fiilin üç tanesi birinci grupta ve sekiz tanesi ikinci grupta yer almaktadır.

7) Türk dilinde *bildirmek* fiilinin anlamsal olarak tekrar ettiği on dört tane fiilin altı tanesi birinci grupta, beş tanesi ikinci grupta ve iki tanesi üçüncü grupta yer almaktadır.

Elde edilen bulgulardan yola çıkarak Rus ve Türk dillerinde *сообщать* (bildirmek) fiilinin sıklıkla kullanıldığını ve bu fiilin bilgi aktarım sürecinde temel fiillerden birisini oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Kaynakça

- Akbaba, T. (2021). *Glagoh peredaçi informatsii kak komponent soderjaniya obuçeniya russkomu yazıku v turetskoy auditorii* (Türk Öğrenci Grubunda Rus Dili Öğretimi İçeriğinin Bir Parçası Olarak Bilgiyi Aktaran Fiiller) (Yayınlanmamış Doktora tezi). M. V. Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Akbaba, T. (2024). Rus Dilinde Edebi Metinler Örneğinde Bilgiyi Aktaran Fiillerin Kullanımı. VI. *Uluslararası Rumeli [Dil, Edebiyat ve Çeviri] Sempozyumu* (s. 53) içinde. İstanbul: RumeliYA Yayıncılık.
- Austin, J. L. (1970). *Philosophical Papers*. London: Oxford University Press.
- Aysever, R. L. (2003). Dil felsefesinin geleceğine bir bakış. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2), 127-140.
- Bozaner, K. (2022). *Türkçede Fiil Sınıfları ve Özellikleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Carrilho, M. M. (2008). Pragmatik ya da Dil Yoluyla Fiiliyat: Austin ve Searle. *Analitik Felsefe* içinde (s. 115-135). A. Altınörs (drl.). A. Altınörs (çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Doğan, N. (2022). Türkçede İletişim Fiilleri: Fiillerin Sınıflandırılmasında Hibrit Yaklaşım. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 2441-2466.
- Glazunova, O. İ. (2000). *Logika metaforičeskih preobrazovaniy*. Sankt-Peterburg: İzd-vo filologičeskogo fakulteta SPbGU.
- Glovinskaya, M. Ya. (2000). Glagolı so znaçeniyem peredaçi informatsii. *Yazık o yazıke: sbornik statey* (s. 403-416) içinde. N.D. Arutyunova (Ed.). Moskva: Yazıkı russkoy kulturi.
- Grice, H. P. (1989). Logic and Conversation. In *Studies in the Way of Words* (pp. 22-40). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Grice, H. P. (1989). Meaning. In *Studies in the Way of Words* (pp. 213-223). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Hampshire, S. (1992). J. L. Austin. R. Rorty (Edt.). In *The linguistic turn: Essays in philosophical method*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Nikitina, T. G. (2003). *Tolkoviy slovar molodejnogo slenga: Slova, neponyatniye vzrosım. Okolo 2000 slov*. Moskva: OOO İzdatelstvo Astrel; OOO İzdatelstvo AST.
- Searle, J. R. (2000), *Söz Edimleri*. R. L. Aysever (çev.). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Şekerci, F. M. (2016). *John L. Austin'in Söz Edimleri Kuramı Hakkında Bir Değerlendirme* (Yayınlanmamış Doktora tezi). Sakarya Üniversitesi. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Şvedova, N. Yu. (2007). *Russkiy semantičeskiy slovar. Tolkoviy slovar, sistematizirovanniy po klassam slov i znaçeniy. T. 4*. Moskva: Azbukovnik.
- Tumanova, Yu. A. & Boyko, V. G. (1997). *Uprajneniya i tekstı dlya obuçeniya professionalnoy nauçnoy reçi. Vibor i upotrebleniye glagolnoy leksiki pri annotirovaniı, referirovaniı i retsenzirovaniı tekstov*. Moskva: Dialog-MGU.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük 1. Cilt. A-J*. (1998). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük 2. Cilt. K-Z*. (1998). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- URL1. *Dovodit*. Erişim tarihi: 20.03.2024.
<https://dic.academic.ru/dic.nsf/efremova/158913/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%8C>
- URL2. *Ozvuçivat*. Erişim tarihi: 20.03.2024.
<https://dic.academic.ru/dic.nsf/efremova/202177/%D0%9E%D0%B7%D0%B2%D1%83%D1%87%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%82%D1%8C>

URL3. *Bilgi, Bilim ve Bilimsel Yöntem.* Erişim tarihi: 20.03.2024.
https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/73646/mod_resource/content/0/1.%20%C3%9Cnite.pdf